

Плани семінарських занять

4 ТРИМЕСТР

ТЕМА 1. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВА (2 год.)

1. Цивільне право як галузь права України. Предмет і метод цивільно-правового регулювання.
2. Функції цивільного права.
3. Принципи цивільного права.
4. Система цивільного права.
5. Відмежування цивільного права від інших галузей права України (конституційного, сімейного, трудового, адміністративного, фінансового, земельного, житлового права тощо).
6. Цивільне право як наука та навчальна дисципліна.

ЗАДАЧІ

№ 1. Визначте, чи можна вважати цивільно-правовими відносини, що виникли за наступних обставин, і застосовувати до них норми цивільного права:

1. Акціонерне товариство передало управлінню залізниці для доставки в МДГУ свою продукцію – партію телевізорів – на суму 500 000 грн. При перевезенні вантажу на складі отримувача виявилася нестача цієї продукції на суму 20 500 грн.

2. Налагоджувач комп'ютерної техніки у науково-дослідному інституті Кот по неохайності вивів з ладу принтер вартістю 800 грн., а також знищив з пам'яті переданого йому для ремонту комп'ютера інформацію з результатами експерименту, над яким протягом декількох місяців працював колектив інституту.

3. Товариство з обмеженою відповідальністю “Корд” уклало угоду з товариством “Металіст” про передачу останньому у безоплатне користування обладнання для виробництва металовиробів на загальну суму 820 000 грн. Засновник “Корда” – механічний завод – заперечував проти безоплатної передачі обладнання і вимагав укласти договір оренди.

4. Водій рейсового автобуса Петренко збив пішохода Буркуна,

який переходив через проїжджу частину у невстановленому місці. Після видужання Буркун звернувся в АТП, на балансі якого знаходився автобус, з вимогою відшкодування збитків. Проте директор АТП відмовився відшкодувати Буркуну збитки, мотивуючи це тим, що, по-перше, АТП не несе відповідальності за дії водіїв, по-друге, Буркун переходив проїжджу частину у невстановленому місці.

5. Сидорчук працював у складі бригади на будівництві виробничого приміщення приватного підприємства “Світязь”, працівником якої він був з 1992 року. Через три місяці з початку будівництва виник спір щодо оплати його роботи та інших членів бригади. Які правові відносини виникли виходячи з умов задачі? Які норми законодавства необхідно використати для врегулювання даного спору?

ЗАКОНОДАВСТВО

1. Конституція України. – К.: Просвіта, 1996. – 80 с.
2. Цивільний кодекс Української РСР від 18 липня 1963 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. – № 30. – Ст. 463.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (набуває чинності 1 січня 2004 року).
4. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року // Урядовий кур’єр. – 2002. – 6 березня.
5. Кодекс про шлюб та сім’ю України від 20 червня 1969 року // Відомості Верховної Ради України. – 1969. – № 26. – Ст. 204.
6. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.
7. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 липня 1963 року // Відомості Верховної Ради України. – 1963. – № 30. – Ст. 464.
8. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 17. – Ст. 99.
9. Житловий кодекс УРСР від 30 червня 1983 року // Відомості Верховної Ради України. – 1983. – № 28. – Ст. 573.
10. Повітряний кодекс України від 4 травня 1993 року // Закони України. Том 5. – К., 1997. – С. 124-151.
11. Кодекс торговельного мореплавства від 9 грудня 1994 року // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 47-52. – Ст. 349.
12. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року // Урядовий кур’єр. – 2001. – 15 листопада.
13. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року // Відомості

Верховної Ради України. – 1971. – Додаток до № 50. – Ст. 375.

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Грущинський І. Всеукраїнська конференція з проблем викладання цивілістичних дисциплін // Право України. – 1994. – № 9. – С. 90-92.
2. Аврамова О. Місце житлового права в системі права України // Право України. – 2001. – № 7.
3. Азімов Ч. Про предмет і метод цивільного права // Вісник Академії правових наук України. – 1999. – № 1 (16). – С. 143-151.
4. Бірюков І. Предмет і метод приватного права // Право України. – 2002. – № 3. – С. 34-37.
5. Жернаков В. Правове регулювання праці: співвідношення трудового і цивільного права // Право України. – 2000. – № 7.
6. Селіванов В. Приватно-правові засади концепції державної політики захисту прав і свобод людини в Україні // Право України. – 1997. – № 10. – С. 8-18.
7. Жилінкова І. Регулювання майнових відносин подружжя // Право України. – 1994. – № 11-12. – С. 29-31.
8. Лазаренко Я. Розвиток лісового законодавства України // Право України. – 2003. – № 2. – С. 131-135.
9. Лазор Н. Відмежування трудового договору від цивільних договорів // Право України. – 1997. – № 12.
10. Чеберяк П. Житлові правовідносини – в Житловому чи Цивільному кодексі? // Право України. – 1997. – № 12.
11. Червоний Ю.С. Предмет гражданского права Украины // Актуальні проблеми держави і права. Випуск 4. – Одеса, 1997. – С. 22-31.
12. Бичкова Ц. Регулювання сільськогосподарської діяльності і співвідношення цивільного та аграрного законодавства // Право України. – 1996. – № 12.

ТЕМА 2. ЦИВІЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО (4 год.)

1. Поняття та види джерел цивільного права.
2. Міжнародні договори та їх місце в правовій системі України.
3. Конституція України, Декларація про державний

- суверенітет України, Акт проголошення незалежності України як джерела цивільного права.
4. Цивільний кодекс УРСР від 16 липня 1963 року. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 року.
 5. Інші нормативні акти цивільного законодавства.
 6. Мораль як вищий критерій оцінки правових норм.
 7. Роль судової, господарської (арбітражної), нотаріальної практики у тлумаченні, застосуванні та удосконаленні цивільного законодавства. Акти Конституційного Суду як джерела цивільного права, їх правова природа.
 8. Дія цивільного законодавства у часі, просторі та по колу осіб.
 9. Аналогія права та аналогія закону в цивільному праві.
 10. Систематизація цивільного законодавства.
 11. Тлумачення цивільного законодавства.

ЗАВДАННЯ

№ 1. Випишіть назву та дату прийняття цивільно-правових нормативних актів, які оприлюднені в таких офіційних виданнях: Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 29. – Ст. 137; Урядовий кур'єр. – 2002. – 6 березня; Відомості Верховної Ради. – 1997. – № 5. – Ст. 28; Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 3. – Ст. 21.

№ 2. Офіційним чи неофіційним є тлумачення правових норм: а) в коментарі до Цивільного кодексу України; б) в телевізійній передачі з циклу “Право і Закон”; в) у виступі народного депутата на міському мітингу, г) на прийомі у адвоката в юридичній консультації; г) на лекції з цивільного права факультету правничих наук МДГУ; д) у підзаконному нормативному акті, що виданий для виконання закону; е) у постанові Пленуму Верховного Суду України; є) у рішенні Конституційного суду України.

ЗАДАЧІ

№ 1. Трест у відповідності з укладеним договором поставки повинен був відвантажити будівельній організації 20 тонн оліфи. До закінчення дії договору трест відвантажив лише 8 тонн, а решту – 12 тонн відвантажив після закінчення договору, у січні наступного року. У зв'язку з тим, що з 1 січня урядом ціна на оліфу була підвищена, між сторонами виникла суперечка про оплату товару. Постачальник вимагав оплатити 12 тонн оліфи за новою ціною. Покупець вважав, що розрахунки за всю оліфу повинні здійснюватись за старою ціною, оскільки рішення уряду про зміну цін може розповсюджуватись лише на відносини, що виникли після введення цього нормативного акту в дію, і не застосовуються до відносин, що склались при дії старих тарифів на ціну. У даному випадку договірні відносини виникли до прийняття урядом нового акту про ціну. У договорі є відсилка до раніше чинного нормативного акту.

Вимоги якої із сторін слід вважати обґрунтованими? Який нормативний акт застосовується для регулювання відносин, що впливають із договору поставки?

№ 2. У 1960 році проектний інститут надав 2-кімнатну квартиру двом співробітницям – Токаревій та Дашевській. З кожною із них на підставі ордеру був укладений договір найму однієї із кімнат. У 1983 році інститут переуклав договори найму житлових приміщень та запропонував у зв'язку з цим Токаревій та Дашевській домовитись та повідомити, з ким із них слід укласти новий договір, оскільки Житловий кодекс не дозволяє укладення самостійних договорів житлового найму на суміжні кімнати. Токарева та Дашевська наполягали на укладенні, як і раніше, з кожною із них договору житлового найму, вважаючи, що ця норма ЖК не може у даному випадку застосовуватись, оскільки вони вселились у цю квартиру до прийняття ЦК 1963 року, коли укладення самостійних договорів житлового найму на суміжні кімнати не заборонялось. Укладення одного договору потягне для наймачів невігідні наслідки у зв'язку з виключенням однієї з них з обліку на отримання житлової площі.

Чи правомірні вимоги Токаревої та Дашевської? Якими нормами слід керуватись при вирішенні цієї справи?

ЗАКОНОДАВСТВО ТА СУДОВА ПРАКТИКА

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року // Відомості Верховної Ради України. – 1990. – № 31. – Ст. 429.
3. Акт проголошення незалежності України. Постанова Верховної Ради УРСР від 24 серпня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 38. – Ст. 502.
4. Цивільний кодекс Української РСР від 18 липня 1963 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. – № 30. – Ст. 463.
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (набуває чинності 1 січня 2004 року).
6. Про Конституційний Суд України. Закон України від 16 жовтня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 49. – Ст. 272.
7. Про міжнародні договори. Закон України від 22 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 10. – Ст. 45.
8. Про правонаступництво України. Закон України від 12 вересня 1991 року // Відомості Верховної Ради України – 1991. – № 46. – Ст. 617.
9. Про ратифікацію Угоди між урядом України та урядом Республіки Молдова про взаємне визнання прав та регулювання відносин власності та Протоколу між Кабінетом Міністрів України і урядом Республіки Молдова про внесення змін до Угоди між урядом України та урядом Республіки Молдова про взаємне визнання прав та регулювання відносин власності від 11 серпня 1994 року. Закон від 12 липня 2001 року // Урядовий кур'єр. – 2001. – 9 серпня.
10. Про економічну самостійність Української РСР. Закон України від 3 серпня 1990 року // Відомості Верховної Ради України. – 1990. – № 34. – Ст. 499.
11. Про дію міжнародних договорів на території України. Закон України від 10 грудня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 10. – Ст. 137.
12. Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР. Постанова Верховної Ради України від 12 вересня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 46. – Ст. 621.
13. Про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади. Указ Президента України від 3 жовтня 1992 року № 493/92 // Урядовий кур'єр. – 1992. – 9 жовтня.
14. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності. Указ Президента України від 10 червня 1997

- року № 503/97 // Урядовий кур'єр. – 1997. – 14 червня.
15. У справі про конституційне звернення Національного банку України щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 58 Конституції України (справа про обернену силу в часі законів і інших нормативних актів). Рішення Конституційного Суду України від 9 лютого 1999 року № 1-рп/ 99 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 7. – Ст. 255.
 16. Постанова Пленуму Верховного Суду України про застосування суддями законодавства, що регулює захист честі і гідності громадян та організацій // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1993. – № 2. – С. 9-15.
 17. Постанова Пленуму Верховного Суду України про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1993. – № 2. – С. 16-19.

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Підпригора О. Кодифікація законодавства України про авторське право і суміжні права (проблемні моменти) // Право України. – 1999. – № 3. – С. 39-42.
2. Грудницька С. Щодо питання про напрямки розвитку законодавства про об'єднання // Право України. – 1998. – № 11. – С. 40-42.
3. Проблеми систематизації законодавства України про підприємництво // Право України. – 1998. – № 8. – С. 28-39.
4. Берlach А. Організаційно-правові та соціальні проблеми формування і діяльності селянського (фермерського) господарства // Право України. – 1998. – № 8. – С. 40-42.
5. Кравчук В. Засновник – підприємство: сутність взаємовідносин // Право України. – 1998. – № 8. – С. 103-108.
6. Грудницька С. Напрями розвитку законодавства про господарські об'єднання // Право України. – 1998. – № 5. – С. 60-63.
7. Крохмаль В. Про юридичну дійсність міжнародних договорів // Право України. – 1996. – № 5. – С. 74-77.
8. Мусіяка В., Орлов П. Проблеми розвитку цивільного законодавства // Право України. – 1993. – № 5-6. – С. 88-90.

9. Святоцький О., Шаров В. Удосконалення національного законодавства в сфері захисту прав інтелектуальної власності // Право України. – 1999. – № 2. – С. 51-54.
10. Первомайський О. До питання про джерела цивільного права // Право України. – 2001. – № 2.
11. Тодика Ю. Способи тлумачення Конституції і законів України Конституційним Судом // Вісник Академії правових наук України. – 2001. – № 2 (25). – С. 51-59.

ТЕМА 3. ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ (2 год.)

1. Поняття та особливості цивільно-правових відносин.
2. Елементи цивільно-правових відносин.
3. Класифікація цивільних правовідносин.

ЗАДАЧІ

№ 1. Баранецький на прохання свого брата Петра позичив йому гроші в сумі 100 гривень для покупки чоловічого костюма. Петро обіцяв повернути гроші протягом одного місяця. Які правові відносини виникли між Баранецьким та його братом Петром? Охарактеризуйте елементи вказаних в умові задачі правовідносин.

№ 2. Сіренко, відбуваючи для відпочинку в Одесу, попросив свого знайомого Володіна дати йому дорожню сумку. Під час поїздки сумку з іншими речами у нього викрали. Які правовідносини виникли між вказаними особами у даному випадку? Охарактеризуйте елементи цих відносин.

№ 3. Процюк домовився з поетом Лободецьким про те, що той передасть йому права на останню збірку віршів, а Процюк в якості оплати за це передасть у власність однокімнатну квартиру. Коли договір був посвідчений та квартира була передана у власність Лободецького, то він відмовився передати Процюку права на останню збірку своїх віршів. Які в даному випадку виникли правовідносини між вказаними особами?

№ 4. Сорокін систематично випускав гусей та іншу птицю, що

знаходилась в його господарстві, за його межі. Вказані тварини заходили у господарства сусідів Сорокіна та завдавали їм шкоди.

Проаналізуйте вказану ситуацію і вкажіть, які правовідносини виникли у даному випадку між Сорокіним та його сусідами.

ЗАКОНОДАВСТВО ТА СУДОВА ПРАКТИКА

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Цивільний кодекс Української РСР від 18 липня 1963 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. – № 30. – Ст. 463.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (набуває чинності 1 січня 2004 року).
4. Постанова Пленуму Верховного Суду України про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1993. – № 2. – С. 16-19.
5. Постанова Пленуму Верховного Суду України про судову практику в справах про визнання угод недійсними // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1993. – № 2. – С. 19-25.

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Коссак В., Войтюк І. Правове регулювання відносин власності та майнових правовідносин у споживчій кооперації // Право України. – 1997. – № 6. – С. 94-95.
2. Макашов Л. Зобов'язальні і майнові відносини в ЖБК // Право України. – 1993. – № 2. – С. 30-32.
3. Шишка Р. Право інтелектуальної власності: погляд на проблему // Право України. – 1999. – № 1. – С. 57-59.
4. Воронежський Р. Довірчі правовідносини в Україні // Право України. – 1997. – № 10.

ТЕМА 4. ФІЗИЧНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА (4 год.)

1. Поняття фізичної особи як суб'єкта правовідносин. Цивільна правоздатність громадян.

2. Поняття та види цивільної дієздатності громадян.
3. Порядок та наслідки визнання громадянина безвісно відсутнім.
4. Порядок та наслідки оголошення громадянина померлим.
5. Наслідки явки громадянина, визнаного безвісно відсутнім або оголошеного померлим.
6. Опіка та піклування. Патронат над дієздатною фізичною особою.
7. Поняття, види та цивільно-правове значення актів громадянського (цивільного) стану.
8. Особливості цивільно-правового становища фізичних осіб як підприємців. Банкрутство фізичної особи як підприємця.

ЗАВДАННЯ

№ 1. Напишіть проект заяви до суду 17-річного громадянина про визнання його повністю дієздатним для зайняття підприємницькою діяльністю. Умова фабули: батько категорично проти, а мати висловила свою згоду, решту фактів придумайте самостійно.

№ 2. Складіть схему “Обставини, від яких залежить вирішення питання про повернення майна особі, що оголошена померлою, у випадку її появи”.

ЗАДАЧІ

№ 1. Неповнолітній Володя працював під час своїх шкільних канікул і заробив певну суму грошей. Після їх одержання він купив собі магнітофон вартістю 350 грн. Через деякий час Володя вирішив поміняти придбаний ним магнітофон на комп'ютер. Проаналізуйте ситуацію: а) Володі 13 років; б) Володі 16 років.

№ 2. Громадянин Василенко значну частину зароблених коштів витрачав на розваги, пригощав своїх знайомих, чим завдавав значної шкоди своїй сім'ї – дружині та неповнолітнім дітям. Повертаючись додому, Василенко постійно влаштовував сварки з дружиною, виганяв її та дітей на вулицю. Наступного

дня він шкодував про вчинене. Але подібне повторювалось. Дайте цивільно-правову оцінку діям Василенка. Які цивільно-правові заходи можуть бути застосовані до нього виходячи з умов задачі?

№ 3. Неповнолітня Солодова в 15 років вийшла заміж і до настання 17-річного віку народила дитину. Через 4 місяці у зв'язку зі складністю у стосунках з чоловіком вона подала позов про розлучення. Однак проти цього заперечувала її мати, яка погрожувала дочці у разі розлучення забрати на виховання онука. Суд задовольнив вимоги Солодової та прийняв рішення про розірвання шлюбу.

Мати неповнолітньої Солодової звернулася до суду з вимогою передати дитину на її виховання, мотивуючи це тим, що її дочка є неповнолітньою, ще сама дитина і не в змозі дати нормальне виховання малолітній дитині. Посилаючись на норми цивільного права, вирішіть дану ситуацію.

№ 4. Мудрова звернулася до суду з вимогою до Рудого про повернення їй телевізора, якого її чоловік подарував Рудому. Мудрова вказувала, що її чоловік деколи не розуміє своїх вчинків, і саме у такий момент він залишив свою сім'ю без вказаного телевізора. Таке буває і щодо іншого майна. Аналізуючи дану ситуацію, виходячи з умов задачі та посилаючись на цивільно-правові норми, вирішіть її по суті.

№ 5. Воронюк під час відпустки поїхав відпочивати без путівки на узбережжя Чорного моря. Через 10 днів після його від'їзду від нього прийшов лист, який був відправлений з с. Чорноморське. Після закінчення відпустки Воронюк додому не повернувся. Які дії і коли може вжити сім'я Воронюка відповідно до ЦКУ? З якою заявою члени сім'ї Воронюка можуть звернутися до суду? Складіть її проект.

№ 6. Анісов видав своїй дружині Анісовій розписку про те, що він при оформленні заповіту на належне йому майно не згадає у ньому дітей від першого шлюбу. Через рік після цього Анісов помер. У його заповіті, завіреному нотаріальною конторою, передбачалось, що все належне йому майно він заповідає у рівних частках дітям від першого шлюбу – дочці та сину. Анісова звернулася до суду з позовом про визнання цього заповіту недійсним, посилаючись на те, що при його укладенні Анісов

порушив укладену між ним та Анісовою угоду, що закріплена виданою розпискою. Який зміст правоздатності громадян? Чи суперечить угода між Анісовою і Анісовим нормам законодавства про правоздатність?

№ 7. Щукіна звернулася до нотаріальної контори з проханням завірити від імені її 12-річної дочки договір купівлі-продажу будинку, одержаного нею у спадщину. Крім цього, вона продала інші речі своєї дочки (магнітолу, 2 килими, меблі). На прохання неповнолітньої Щукіної дільничний інспектор попередив матір про недопустимість без згоди дочки продавати її речі. Остання відповідала, що це не належить до компетенції органів внутрішніх справ, і вона, як мати, має право розпоряджатися майном своєї дочки, а вилучені від продажу кошти вона витратила на придбання умеблювання для своєї квартири. За повідомленням інспектора відділ народної освіти подав позов про визнання укладених угод недійсними. Чи мала право неповнолітня Щукіна одержати у спадщину майно? Чи могла мати продавати майно своєї дочки? Як треба вирішити справу?

№ 8. Після одруження 15-річна Ковальова разом зі своїм чоловіком виїхала на нове місце проживання. Бажаючи продати свою частину одержаного у спадщину житлового будинку і частину земельної ділянки, вона разом з чоловіком дала оголошення в газету. Коли за оголошенням звернулись покупці, батько Ковальнової пояснив, що його дочка є неповнолітньою і сама без його згоди не може укласти угоди. Крім цього, він не хоче ділити будь з ким житловий будинок. Дайте висновок відносно дій сторін. Який найкращий варіант вирішення конфлікту?

№ 9. Житель м. Баку Павличко вирішив придбати у Вовка житловий будинок, розташований у м. Харкові. Нотаріус відмовив у реєстрації договору купівлі-продажу, оскільки Павличко не є громадянином України. Чи правильно зробив нотаріус? Яка правоздатність іноземних громадян?

№ 10. Льотчик-випробувач Карпов, який служив у Вірменії, після розформування полку був звільнений у запас, після чого уклав угоду з одним із військових формувань Азербайджану з умовою оплати 5000 доларів щомісяця. В одному з нальотів він був збитий та взятий у полон. Остання звістка про нього надійшла у січні 1992 року. Його дружина, що проживає у м.

Києві, після безуспішних розшуків свого чоловіка у лютому 1993 року звернулася до суду із заявою про оголошення Карпова померлим. У процесі досудового розгляду з'ясувалось, що за скоєні воєнні злочини Карпов був засуджений до страти. Однак відомостей про виконання вироку та місце знаходження тіла встановити не вдалося. Суддя у позові відмовив. Карпова звернулася із скаргою до Київського апеляційного суду. На яке питання розраховане завдання? Яке рішення повинен винести суд?

ЗАКОНОДАВСТВО ТА СУДОВА ПРАКТИКА

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Цивільний кодекс Української РСР від 18 липня 1963 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. – № 30. – Ст. 463.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (набуває чинності 1 січня 2004 року).
4. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 1963. – № 30. – Ст. 464.
5. Кодекс про шлюб і сім'ю України // Відомості Верховної Ради України. – 1969. – № 26. – Ст. 204.
6. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року // Урядовий кур'єр. – 2002. – 6 березня.
7. Правила опіки та піклування, затверджені наказами Державного комітету у справах сім'ї та молоді, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства освіти і Міністерства праці від 26 травня 1999 року № 34/166/131/88 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 26. – Ст. 1252.
8. Постанова Пленуму Верховного Суду України про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1993. – № 3. – С. 16-19.

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Ромовська З. Цивільна правоздатність громадян // Право України. – 1994. – № 10. – С. 51-54.
2. Ромовська З. Цивільна дієздатність громадянина (фізичної

- особи) (до розроблення нового ЦК України) // Право України. – 1995. – № 2. – С. 24-26.
3. Селіванов В. Приватно-правові засади концепції державної політики прав і свобод людини в Україні // Право України. – 1997. – № 10. – С. 8-18.
 4. Бічук Л. Захист права власності неповнолітнього на нерухоме майно // Право України. – 1999. – № 6.
 5. Бічук Л. Здійснення неповнолітніми своїх майнових прав та обов'язків // Вісник Академії правових наук України. – 2000. – № 2 (21). – С. 191-199.
 6. Бічук Л. Управління майном неповнолітнього: деякі пропозиції // Право України. – 2000. – № 9.
 7. Бічук Л. Цивільно-правова відповідальність за шкоду, заподіяну неповнолітніми // Юридический вестник. – 2000. – № 4. – С. 89-93.

ТЕМА 5. ЮРИДИЧНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА (6 год.)

1. Поняття, суть та ознаки юридичної особи.
2. Правоздатність та дієздатність юридичних осіб.
3. Порядок та способи утворення юридичних осіб.
4. Органи юридичної особи. Філії та представництва.
5. Реорганізація та ліквідація юридичних осіб. Банкрутство.
6. Способи індивідуалізації юридичних осіб (фірмова юридична адреса, юридична марка, знаки для товарів, робіт, послуг та їх виробників).
7. Види юридичних осіб.
8. Підприємства як юридичні особи. Їх види.
9. Господарські товариства: їх види, особливості створення та діяльності.
10. Об'єднання юридичних осіб.
11. Державні бюджетні установи як юридичні особи.
12. Благодійні фонди.
13. Товарна та фондова біржа.

14. Громадські об'єднання, їх види.
15. Кооперативні організації як юридичні особи.
16. Кредитна спілка.
17. Релігійні та інші організації як юридичні особи.
18. Профспілкові організації.

ЗАДАЧІ

№ 1. Видров вирішив займатися підприємницькою діяльністю і з цією метою звернувся до райдержадміністрації з проханням зареєструвати його підприємство. Який порядок реєстрації підприємств передбачений законодавством? Які установчі документи повинні бути подані до райдержадміністрації?

№ 2. ТзОВ “ТАРТИ ТРЕЙД” після створення в 1996 році здійснювало підприємницьку діяльність. У зв'язку зі складною економічною ситуацією в державі його директор, який був одним із засновників, вирішив підготувати документи з метою ліквідації товариства. Хто приймає рішення про ліквідацію товариства? Який порядок ліквідації товариства передбачений законодавством? Чи буде за обставин задачі проведена ліквідація ТзОВ “ТАРТИ ТРЕЙД”?

№ 3. Громадяни Петренко та Солоний вирішили створити приватне підприємство. У зв'язку з цим вони звернулися до адвокатської контори з проханням надати їм консультацію та розробити установчі документи для реєстрації даної юридичної особи. Яку організаційно-правову форму юридичної особи можна створити у даному випадку? Які установчі документи необхідно подати для державної реєстрації юридичної особи?

№ 4. На загальних зборах працівників підприємства “Промінь” було прийняте рішення про його перереєстрацію в акціонерне товариство. Частина учасників зборів вимагала випустити акції та продати їх. Інша частина учасників заперечувала проти цього і вважала, що акції повинні розповсюджуватись тільки між працівниками даного підприємства.

Який порядок реорганізації даного підприємства? У відповідності до яких нормативних актів повинна проводитись

реорганізація? Які установчі документи передбачені законодавством для створення акціонерного товариства? Які органи управління та контролю є в акціонерному товаристві?

№ 5. На установчому з'їзді було прийнято рішення створити партію лібералів. Крім того, частина членів створеної партії вимагала передбачити у статутних документах наявність свого друкованого органу як структурного підрозділу партії для пропаганди своєї діяльності. Задовольняючи вказану вимогу, з'їзд включив до статутних положень норми про друкований орган партії. Яке рішення повинен прийняти державний орган щодо реєстрації партії лібералів? Який порядок створення політичних партій?

№ 6. КСП “Колос” протягом значного часу не могло виконати своїх зобов'язань перед кредиторами та сплатити податки до бюджету держави. Тому податкова адміністрація району звернулася до господарського суду з проханням визнати КСП “Колос” банкрутом та стягнути з його майна у рахунок погашення заборгованості по сплаті податків суму 37 293 грн. 43 коп. КСП “Колос” заперечувало проти необхідності визнання його банкрутом, а намагалось довести, що після збирання урожаю всі борги будуть погашені.

Яке рішення повинен прийняти господарський суд? Чи є підстава для визнання даного КСП банкрутом? Який порядок та правові наслідки визнання юридичної особи банкрутом? Складіть позовну заяву про порушення справи про банкрутство КСП “Колос”.

№ 7. Чернівецький держуніверситет уклав договір з ВО “Кварц” на проведення дослідницької роботи. Після виконання обумовленої роботи університету в рахунок оплати було передано 5 комп'ютерів та перераховано на його рахунок 5 000 грн. Через деякий час завідуючий науковою лабораторією університету вирішив замінити вказані комп'ютери на кращі і звернувся з цим проханням до ректора.

Чи є університет юридичною особою? Яке рішення повинен прийняти ректор університету в даному випадку? Чи може університет у даному випадку повністю здійснювати свої цивільно-правові права щодо майна університету?

ЗАКОНОДАВСТВО

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Цивільний Кодекс Української РСР // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. – № 30. – Ст. 463.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (набуває чинності 1 січня 2004 року).
4. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.
5. Про Антимонопольний комітет України. Закон України від 26 листопада 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 50. – Ст. 472.
6. Про банки і банківську діяльність. Закон України в редакції від 7 грудня 2000 року // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 5-6. – Ст. 30.
7. Про власність. Закон України від 7 лютого 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 20. – Ст. 249.
8. Про господарські товариства. Закон України від 19 вересня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 49. – Ст. 682.
9. Про державну підтримку малого підприємництва. Закон України від 19 жовтня 2000 року // Урядовий кур'єр. – 2000. – 22 листопада.
10. Про зовнішньоекономічну діяльність. Закон України від 16 квітня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – Ст. 377.
11. Про колективне сільськогосподарське підприємство. Закон України від 14 лютого 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 20. – Ст. 272.
12. Про об'єднання громадян. Закон України від 16 червня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 504.
13. Про підприємництво. Закон України від 26 лютого 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 14. – Ст. 68.
14. Про підприємства в Україні. Закон України від 27 березня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 24. – Ст. 272.
15. Про селянське (фермерське) господарство. Закон України в редакції від 22 червня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 32. – Ст. 341.
16. Про сільськогосподарську кооперацію. Закон України від 17 липня

- 1997 року // Відомості Верховної Ради. – 1997. – № 39. – Ст. 261.
17. Про споживчу кооперацію. Закон України від 10 квітня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 30. – Ст. 414.
 18. Про благодійництво і благодійні організації. Закон України від 16 вересня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 46. – Ст. 292.
 19. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом. Закон України в редакції від 30 червня 1999 року // Офіційний вісник України. – 1999. – № 33. – Ст. 1699.
 20. Про кредитні спілки. Закон України від 20 грудня 2001 року // Урядовий кур'єр. – 2002. – № 14. – 23 січня.
 21. Про ліцензування певних видів господарської діяльності. Закон України від 1 червня 2000 року // Офіційний вісник України. – 2000. – № 27. – Ст. 109.
 22. Про молодіжні і дитячі громадські організації. Закон України від 1 грудня 1998 року // Офіційний вісник України. – 1998. – № 51. – Ст. 1870.
 23. Про Національний банк України. Закон України від 20 травня 1999 року // Офіційний вісник України. – 1999. – № 24. – Ст. 1087.
 24. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку. Закон України від 29 листопада 2001 року // Офіційний вісник України. – 2001. – № 51. – Ст. 2265.
 25. Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності. Закон України від 18 лютого 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 21. – Ст. 296.
 26. Про організації роботодавців. Закон України від 24 травня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 32. – Ст. 171.
 27. Про політичні партії в Україні. Закон України від 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 23. – Ст. 118.
 28. Про промислово-фінансові групи в Україні. Закон України від 21 листопада 1995 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 23. – Ст. 88.
 29. Про професійних творчих працівників і творчі спілки. Закон України від 7 жовтня 1997 року // Відомості Верховної Ради

- України. – 1997. – № 52. – Ст. 12.
30. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності. Закон України від 5 вересня 1999 року // Офіційний вісник України. – 1999. – № 38. – Ст. 889.
 31. Про режим іноземного інвестування. Закон України від 19 березня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 19. – Ст. 80.
 32. Про сільськогосподарську кооперацію. Закон України від 17 липня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 39. – Ст. 261.
 33. Про товарну біржу. Закон України від 10 грудня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 10. – Ст. 139.
 34. Про торгово-промислові палати в Україні. Закон України від 2 грудня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 13. – Ст. 52.
 35. Про довірчі товариства. Декрет Кабінету Міністрів України від 17 березня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 19. – Ст. 207.
 36. Положення про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії. Затверджене Указом Президента України від 19 лютого 1994 року № 55 // Урядовий кур'єр. – 1994. – 24 лютого.
 37. Положення про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності. Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 1998 року № 740 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 21. – Ст. 767.
 38. Про перетворення державних підприємств у казенні. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 1998 року № 987 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 26. – Ст. 953.
 39. Типовий статут казенного підприємства. Затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 16 червня 1998 року № 914 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 24. – Ст. 891.
 40. Рішення Конституційного Суду України від 21 грудня 2000 року № 16-рп/2000 у справі за конституційним зверненням Центральної спілки споживчих товариств України та державного підприємства Міністерства оборони України “Управління військової торгівлі Прикарпатського військового округу” щодо офіційного тлумачення положення пункту 1 частини третьої статті 1 Закону України “Про патентування деяких видів підприємницької діяльності” (справа про

патентування підприємницької діяльності) // Вісник Конституційного Суду України. – 2000. – № 6.

41. Рішення Конституційного Суду України від 18 жовтня 2000 року № 11-рп/2000 у справі за конституційним поданням народних депутатів України та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) статей 8, 11, 16 Закону України “Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності” (справа про свободу утворення профспілок) // Вісник Конституційного Суду України. – 2000. – № 5.

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бичкова Ц. Регулювання сільськогосподарської діяльності і співвідношення цивільного та аграрного законодавства // Право України. – 1996. – № 12.
2. Бірюков О. Кодекс про банкрутство США. Зразок регулювання відносин у сфері банкрутства в Україні // Тези III Всеукраїнської конференції “Стан кодифікаційного процесу в Україні: системність, пріоритети, уніфікація”. – К., 1995, – С. 55-56.
3. Джунь В. Напрямки вдосконалення інституту неспроможності (банкрутства) в законодавстві України // Право України. – 1995. – № 9-10. – С. 12-14.
4. Зарубайко І. Акціонерні товариства: організаційно-правові питання // Право України. – 1992. – № 11.
5. Коссак В. Здійснення спільної підприємницької діяльності, пов’язаної зі створенням юридичної особи // Право України. – 1996. – № 11.
6. Ніколаєв В. Про інститут юридичної особи // Право України. – 1997. – № 7. – С. 17-18.
7. Саніахметова Н. Кодифікація у цивільному законодавстві і проблеми законодавчого регулювання підприємницької діяльності та її захисту // Тези III Всеукраїнської конференції “Стан кодифікаційного процесу в Україні: системність, пріоритети, уніфікація”. – К., 1995. – С. 50-51.
8. Семчик В. Проблеми господарської самостійності підприємств споживчої кооперації (правові питання) // Право України. – 1995. – № 12. – С. 35-39.
9. Севрюкова І. Про правовий статус спільних підприємств // Право

- України. – 1993. – № 3. – С. 7-8.
10. Суханов Є. О. Система юридичних осіб // Радянська держава та право. – 1991. – № 11. – С. 42-50.
 11. Титов М. Законодавство про банкрутство (проблеми і перспективи) // Право України. – 1995. – № 11. – С. 31-36.
 12. Титова Н. Селянське (фермерське) господарство України: правова регламентація, поняття, ознаки, перспективи // Право України. – 1995. – № 9-10. – С. 14-18.
 13. Єлов В. Засновницькі документи про створення господарських об'єднань, їх зміни // Право України. – 1998. – № 1. – С. 92.
 14. Давиденко Г. Практика застосування суддями законодавства про релігійні організації // Право України. – 1993. – № 2. – С. 16-18.
 15. Грудницька С. Відмінність об'єднань підприємств від господарських товариств // Право України. – 1994. – № 9. – С. 5-9.
 16. Ніколаєв В. Про інститут юридичної особи // Право України. – 1999. – № 7. – С. 17-18.
 17. Грудницька С. Щодо питання про напрямки розвитку законодавства про об'єднання // Право України. – 1991. – № 11. – С. 40-42.
 18. Берлач А. Організаційно-правові та соціальні проблеми формування і діяльності сільського (фермерського) господарства // Право України. – 1998. – № 8. – С. 40-42.
 19. Кравчук В. Засновник – підприємництво: сутність взаємовідносин // Право України. – 1998. – № 8. – С. 103-108.
 20. Грудницька С. Напрямки розвитку законодавства про господарські об'єднання // Право України. – 1998. – № 5. – С. 60-63.
 21. Потюк М. Дочірні підприємства як юридичні особи // Право України. – 1999. – № 1. – С. 124-125.
 22. Амігуд М. Суди і захист прав акціонерів // Право України. – 1999. – № 4. – С. 26-30.
 23. Артеменко С. До питання про правовий статус правління акціонерного товариства // Право України. – 2001. – № 9.
 24. Афанасьєв Р. Г. Банкрутство: напрями удосконалення

- ліквідаційної процедури // Вісник Вищого Арбітражного суду України. – 2000. – № 1. – С. 165-169.
25. Баранцев П. Ліквідація підприємства: правове регулювання, оподаткування // Право України. – 2000. – № 12.
 26. Бервзюк О. Господарські об'єднання: стан законодавства та перспективи розвитку // Право України. – 1998. – № 3.
 27. Берлач А. Організаційно-правові та соціальні проблеми формування і діяльності селянського (фермерського) господарства // Право України. – 1998. – № 8. – С. 40-42.
 28. Бірюков О. Місце законодавства про неспроможність у правовій системі країн з ринковою економікою // Вісник Академії правових наук України. – 2000. – № 4 (23). – С. 151-160.
 29. Бондик В. Трансформація власності в процедурі банкрутства // Право України. – 2001. – № 7.
 30. Бондаренко І. Засоби державного регулювання господарської діяльності за участю казенних підприємств // Право України. – 2001. – № 1.
 31. Богданов Е. В. Сущность и ответственность юридического лица // Государство и право. – 1997. – № 10.

ТЕМА 6. УКРАЇНА, АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ ЯК СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА (2 год.)

1. Цивільна правосуб'єктність України як незалежної держави.
2. Форми участі держави, Автономної Республіки Крим та територіальних громад у внутрішньому та зовнішньому цивільному обороті.
3. Відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим та територіальних громад.

ЗАКОНОДАВСТВО

1. Конституція України. – К.: Просвіта, 1996. – 80 с.
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року // Відомості Верховної Ради України. – 1990. – № 31. – Ст. 429.

3. Акт проголошення незалежності України. Постанова Верховної Ради УРСР від 24 серпня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 38. – Ст. 502.
4. Цивільний кодекс Української РСР від 18 липня 1963 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. – № 30. – Ст. 463.
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (набуває чинності 1 січня 2004 року).
6. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року // Урядовий кур'єр. – 2001. – 15 листопада.
7. Бюджетний кодекс України від 21 червня 2001 року // Офіційний вісник України. – 2001. – № 29. – Ст. 1291.
8. Водний кодекс України від 1 вересня 1985 року // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 189.
9. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 17. – Ст. 99.
10. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 36. – Ст. 340.
11. Про власність. Закон України від 7 лютого 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 20. – Ст. 249.
12. Про економічну самостійність Української РСР. Закон України від 3 серпня 1990 року // Відомості Верховної Ради України. – 1990. – № 34. – Ст. 499.
13. Про правонаступництво України. Закон України від 12 вересня 1991 року // Відомості Верховної Ради України – 1991. – № 46. – Ст. 617.
14. Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти. Закон України від 22 лютого 2000 року // Урядовий кур'єр. – 2000. – 24 травня.
15. Про зовнішньоекономічну діяльність. Закон України від 16 квітня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – Ст. 377.
16. Про міжнародний комерційний арбітраж. Закон України від 24 лютого 1994 року // Голос України. – 1994. – 20 квітня.
17. Про міжнародні договори. Закон України від 22 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 10. – Ст. 45.
18. Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності. Закон України від 3 березня 1998 року // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 34. – Ст. 228.
19. Про поставки продукції для державних потреб. Закон України від 22 грудня 1995 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 3. – Ст. 9.

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко І. Форми та методи державного контролю на ринку цінних паперів // Право України. – 2002. – № 2. – С. 47-49.
2. Бандурка І. В. Цивільно-правові основи приватизації житла в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.03) / Університет внутрішніх справ. – Х., 1998.
3. Басистий В. Спадщину держава приймає, а що з нею робити – ще вирішує // Закон і бізнес. – 2001. – 24 лютого – 2 березня.
4. Бондаренко І. Засоби державного регулювання господарської діяльності за участю казенних підприємств // Право України. – 2001. – № 1.
5. Будзилович І., Юрченко А. Чи можна вважати майном земельну нерухомість України? // Право України. – 1999. – № 11.
6. Гражданский кодекс Украины (научно-практический комментарий). – Х.: ООО “Одиссей”, 1999. – 848 с.
7. Єфіменко Л. Державна реєстрація прав на нерухоме майно: якій їй бути? // Закон і бізнес. – 2001. – 4-12 січня.
8. Кириленко І. Конституційне регулювання власності: порівняльний аналіз // Право України. – 1997. – № 9.
9. Кириленко І. Правове регулювання державної власності у різних країнах // Право України. – 1997. – № 11.
10. Космін Ю. Про форми права власності // Право України. – 2001. – № 10.

ТЕМА 7. ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

(2 год.)

1. Поняття та види об'єктів цивільних прав.
2. Речі як основні види об'єктів цивільних прав.
3. Класифікація речей та її правове значення.
4. Майнові комплекси як об'єкти цивільного обігу.
5. Гроші як об'єкти цивільних правовідносин.
6. Цінні папери як об'єкти цивільних правовідносин.
7. Поняття майна. Рухоме і нерухоме майно.

8. Дії, послуги, інформація як об'єкти цивільного права.

ЗАДАЧІ

№ 1. До складу колекції художніх картин Шевцова входила картина, яка у передбаченому законом порядку була визнана пам'ятником культури та занесена до державного реєстру. У процесі розслідування кримінальної справи по факту крадіжки з будинку власника слідчий встановив, що Шевцов насправді продав її за 2000 доларів громадянину Польщі Рубальському, а потім інсценував крадіжку. Проаналізуйте ситуацію.

№ 2. Комерційний “Гранд студ-банк” у квітні 1997 року придбав для своїх співробітників 50 упаковок з аерозолями сльозоточивої та дратівливої дії виробництва ФРН і під розписку роздав своїм співробітникам для індивідуального захисту. У травні 1997 року син одного із співробітників банку в школі застосував балончик проти іншого учня, який попав до реанімації, знаходився тривалий час на лікуванні і став інвалідом III групи. Батько потерпілого звернувся з позовом до банку про відшкодування шкоди, а органи внутрішніх справ одразу ж після події вилучили у співробітників усі упаковки. Проаналізуйте ситуацію та обґрунтуйте свою відповідь.

№ 3. Після смерті Одайського його дітям залишився спадок, куди ввійшли: будинок із земельною ділянкою 0,25 га, автомобіль “Москвич-412”, меблі та інші побутові прилади, гроші у сумі 2000 грн., акції АТ “Нива”, ювелірні вироби та мисливська гвинтівка. Охарактеризуйте, виходячи з умов задачі, які види об'єктів правовідносин входять у спадок, та їх правовий режим?

№ 4. Після публікації у газеті статті про Федоренка останній, вважаючи, що викладені відомості про нього не відповідають дійсності, вирішив звернутися до суду з позовною заявою про спростування цих даних. Проаналізуйте дану ситуацію і вкажіть, виходячи з умов задачі, який об'єкт правовідносин, на думку Федоренка, порушено?

№ 5. Левченко продав скрипку Носову. У процесі оформлення

купівлі-продажу виявилось, що Левченко вирішив залишити футляр від скрипки собі. На думку Носова, футляр необхідно передати разом зі скрипкою. Дайте висновок у справі.

№ 6. Подружжя Мартинович протягом довгого часу колекціонувало поштові марки. Після смерті Мартинова, у відповідності до складеного ним заповіту, належне йому майно повинно перейти у рівних частках до дружини і сина від першого шлюбу.

Дружина Мартинова категорично заперечувала проти поділу колекції, вважаючи, що колекція є неподільною, та пропонувала другому спадкоємцю частку в колекції замінити іншими речами зі своєї частки. Син Мартинова вимагав передачі йому відповідної частини колекції у натурі. Визначте, що належить до подільних і неподільних речей? Чи можливий поділ колекції марок у натурі?

Другий варіант. Як би вирішився спір, якби його предметом були: а) фарфоровий столовий сервіз; б) колекції старовинних монет; в) бібліотека; г) зібрання творів українських поетів; д) однокімнатна квартира (приватної форми власності), е) житловий будинок.

ЗАКОНОДАВСТВО ТА СУДОВА ПРАКТИКА

1. Конституція України. – К.: Просвіта, 1996. – 80 с.
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року // Відомості Верховної Ради України. – 1990. – № 31. – Ст. 429.
3. Цивільний кодекс Української РСР від 18 липня 1963 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. – № 30. – Ст. 463.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (набуває чинності 1 січня 2004 року).
5. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року // Урядовий кур'єр. – 2002. – 6 березня.
6. Кодекс про шлюб та сім'ю України від 20 червня 1969 року // Відомості Верховної Ради України. – 1969. – № 26. – Ст. 204.
7. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 17. – Ст. 99.
8. Житловий кодекс УРСР від 30 червня 1983 року // Відомості Верховної Ради України. – 1983. – № 28. – Ст. 573.
9. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 36. – Ст. 340.
10. Про авторське право і суміжні права. Закон України в редакції

- від 11 липня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 32. – Ст. 1450.
11. Про власність. Закон України від 7 лютого 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 20. – Ст. 249.
 12. Про захист інформації в автоматизованих системах. Закон України від 5 липня 1994 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 31. – Ст. 286.
 13. Про інформацію. Закон України від 2 жовтня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
 14. Про обіг векселів в Україні. Закон України від 25 квітня 2001 року // Урядовий кур'єр. – 2001. – 4 травня.
 15. Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів. Закон України в редакції від 8 липня 1999 року // Урядовий кур'єр. – 1999. – 1 вересня.
 16. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі. Закон України від 1 червня 2000 року // Офіційний вісник України. – 2000. – № 26. – Ст. 1080.
 17. Про охорону прав на зазначення походження товарів. Закон України від 16 червня 1999 року // Відомості Верховної Ради. – 1999. – № 32. – Ст. 267.
 18. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг. Закон України від 15 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 36.
 19. Про охорону прав на промислові зразки. Закон України від 23 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 34.
 20. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті. Закон України від 23 вересня 1994 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 40. – Ст. 364.
 21. Про приватизаційні папери. Закон України від 6 березня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 24. – Ст. 352.
 22. Про приватизацію державного житлового фонду. Закон України від 19 червня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 36. – Ст. 524.
 23. Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію). Закон України від 6 березня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 34. – Ст. 160.
 24. Про цінні папери та фондову біржу. Закон України від 18 червня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 38. – Ст. 508.
 25. Про право власності на окремі види майна. Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 35. – Ст. 517.

26. Про заходи щодо створення єдиної системи реєстрації земельних ділянок, нерухомого майна та прав на них у складі державного земельного кадастру. Указ Президента України від 17 лютого 2003 року // Урядовий кур'єр. – 2003. – 20 лютого.
27. Положення про єдиний реєстр заборон відчуження об'єктів нерухомого майна, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 9 червня 1999 року № 31/5 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 24. – Ст. 1127.
28. Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівливої дії // Урядовий кур'єр. – 1993. – № 139-140.
29. Постанова Пленуму Верховного Суду про застосування судами законодавства, що регулює захист честі і гідності громадян та організацій. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1993. – № 3. – С. 9-15.

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Безклубий І. Цінні папери: поняття, зміст, юридичні характеристики // Право України. – 2001. – № 9.
2. Бірюков В. Деякі колізії в законодавстві України про цінні папери // Право України. – 2000. – № 5.
3. Будзилович І., Юрченко А. Чи можна вважати майном земельну нерухомість України? // Право України. – 1999. – № 11.
4. Гришаев С.П. Правовое регулирование недвижимости // Государство и право. – 1999. – № 3. – С. 38-43.
5. Єфіменко Л. Державна реєстрація прав на нерухоме майно: якій їй бути? // Закон і бізнес. – 2001. – 4-12 січня.
6. Законодавство України про нерухомість: Законодавчі акти. Угоди. Типові договори. Роз'яснення. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 366 с.
7. Онуфрієнко О.І. Правовий статус акцій // Вісник Вищого Арбітражного суду України. – 2000. – № 2. – С. 177-181.

ТЕМА 8. ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА (2 год.)

1. Поняття та ознаки особистих немайнових прав.
2. Класифікація особистих немайнових прав.
3. Цивільно-правовий захист честі, гідності та ділової

репутації громадян та організацій.

4. Відшкодування майнових збитків та компенсації моральної (немайнової) шкоди при захисті особистих немайнових прав.

ЗАДАЧІ

№ 1. Кореспондент однієї з газет Міщенко в опублікованій статті охарактеризував проведення слідчим попереднього розслідування про крадіжку в аеропорту як некваліфіковане та упереджене. Висунуте слідчим обвинувачення було затверджене прокурором, а справа розглянута у суді, підсудні за вироком суду були засуджені до позбавлення волі.

Розглянувши касаційну скаргу засуджених, обласний суд залишив вирок у силі. Слідчий звернувся до суду з позовом до газети та кореспондента про захист його професійної честі і компенсації моральної шкоди. Яке рішення повинен винести суд? Вкажіть підстави та порядок розгляду справ про захист честі і гідності. Чи є підстави для вимоги про компенсацію моральної шкоди?

№ 2. На засіданні міської ради Фомін, заступник Голови, у своїй доповіді відзначив, що депутат Богданов несумлінно ставиться до своїх обов'язків, ганьбить честь депутата. Богданов подав позов, в якому Фомін був названий відповідачем. Чи правильно обрано особу відповідача?

№ 3. Рішенням виконкому міської ради поведінка Сергієнко, який засипав колодязь, що знаходився на його ділянці і яким протягом багатьох десятиліть користувалися усі жителі вулиці у засушливе літо, названа аморальною і постановлено опублікувати це рішення у районній газеті. Сергієнко подав позов до суду, в якості відповідачів були притягнуті виконком та редакція газети. Проаналізуйте ситуацію.

№ 4. У журнальній статті Лазоренко був названий запроданцем. Його дочка після смерті батька подала позов про захист честі і гідності, керуючись ст. 7 ЦК УРСР. Проаналізуйте ст. 4 ЦПК. Дайте правову оцінку ситуації.

ЗАКОНОДАВСТВО ТА СУДОВА ПРАКТИКА

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. – К.: Просвіта, 1996. – 80 с.
2. Загальна декларація прав людини // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. – К.: Юрінком, 1992. – 200 с.
3. Цивільний кодекс Української РСР від 18 липня 1963 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. – № 30. – Ст. 463.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (набуває чинності 1 січня 2004 року).
5. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року // Урядовий кур'єр. – 2002. – 6 березня.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Додаток до № 51 – Ст. 1123.
7. Кодекс про шлюб та сім'ю України від 20 червня 1969 року // Відомості Верховної Ради України. – 1969. – № 26. – Ст. 204.
8. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 липня 1963 року // Відомості Верховної Ради України. – 1963. – № 30. – Ст. 464.
9. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28 грудня 1960 року // Відомості Верховної Ради України. – 1961. – № 2. – Ст. 15.
10. Виправно-трудова кодекс України 23 грудня 1970 року // Відомості Верховної Ради України. – 1971. – № 1. – Ст. 6.
11. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року // Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – Ст. 920.
12. Про адвокатуру. Закон України від 19 грудня 1992 року // Закони України. Том 4. – К., 1996. – С. 319-324.
13. Про банки і банківську діяльність. Закон України в редакції від 7 грудня 2000 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5-6. – Ст. 30.
14. Про нотаріат. Закон України від 2 вересня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.
15. Про органи реєстрації актів громадянського стану. Закон України від 24 грудня 1993 року // Право України. – 1994. – № 7-8.
16. Про правовий режим воєнного стану. Закон України від 6 квітня 2000 року // Урядовий кур'єр. – 2000. – 14 червня.
17. Про правовий режим надзвичайного стану. Закон України від 16 березня 2000 року // Урядовий кур'єр. – 2000. – 14 червня.
18. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини. Закон України від 16 липня 1999 року // Урядовий кур'єр. – 1999. – 19 серпня.
19. Положення про порядок розгляду клопотань про переміну громадянами України прізвищ, імені, по батькові. Затверджено

- Постановою Кабінету Міністрів України від 27 березня 1993 року № 233 // Право України. – 1994. – № 7-8.
20. Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами виконкомів сільських, селищних, міських рад народних депутатів України. Затверджена наказом Міністерства юстиції України від 25 серпня 1994 року № 22/5 (зі змінами і доповненнями) // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1999. – № 11. – С. 341.
 21. Інструкція про порядок реєстрації актів громадянського стану в Україні. Затверджена Міністром юстиції України від 29 грудня 1984 року // Право України. – 1994. – № 7-8.
 22. Правила адвокатської етики. Схвалені Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України 1 жовтня 1999 року. – Київ, 1999. – 44 с.
 23. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28 вересня 1990 року № 7 “Про застосування судами законодавства, що регулює захист честі, гідності і ділової репутації громадян та організацій” // Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних та цивільних справах. – К.: Юрінком, 1995.
 24. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 року № 4 “Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди” // Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних та цивільних справах. – К.: Юрінком, 1995.

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Красавчиков Л. О. Личная жизнь граждан под охраной закона. – М., 1983.
2. Галянтич М., Коваленко Г. Честь, гідність і ділова репутація. Цивільно-правові проблеми захисту немайнових прав // Закон і бізнес. – 2000. – 13-19 травня.
3. Малина М.Н. Защита личных неимущественных прав советских граждан. – М.: Знание, 1991. – 128 с.
4. Панєвін О. Честь і гідність людини мають надійно захищатись // Радянське право. – 1991. – № 3.
5. Стефанчук Р. Щодо захисту честі, гідності та ділової репутації в цивільному праві // Право України. – 1999. – № 1.
6. Чанишева Г., Фадєєнко А. Справи за позовами про захист честі, гідності та ділової репутації до засобів масової інформації (окремі питання) // Право України. – 2000. – № 2. – С. 36-41.

7. Чанишева Г., Фадєєнко А. Справи за позовами про захист честі, гідності та ділової репутації в цивільному праві // Право України. – 1999. – № 2.
8. Ярошенко Н.Б. Жизнь и здоровье под охраной законодательства. Гражданско-правовая защита личных неимущественных прав граждан. – М., 1990.
9. Логінова С. Охорона адвокатської таємниці: етика, деонтологія, права // Право України. – 2000. – № 5. – С. 76-80.
10. Боднарук М.І. Правові проблеми медичних експериментів з дослідями на людині // Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 4-5. Правознавство. Збірник наук. праць. – Чернівці: ЧДУ, 1996. – С. 342-347.
11. Ромовська З. Особисті немайнові права фізичних осіб // Українське право. – 1997. – № 1(6). – С. 47-60.
12. Карманов Є. Банківська таємниця як об'єкт цивільно-правового регулювання // Право України. – 2001. – № 12.
13. Мельник О. Особисті немайнові права на об'єкти інтелектуальної власності: деякі питання // Право України. – 2001. – № 7.
14. Мельник О. Особисті немайнові права суб'єктів промислової власності // Право України. – 2001. – № 11.

ТЕМА 9. ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ, ЗМІНИ І ПРИПИНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН. УГОДИ

(4 год.)

1. Юридичні факти та їх класифікація у цивільному праві. Юридичні склади.
2. Поняття та види угод.
3. Дієздатність учасників як умова дійсності угоди.
4. Форма угоди.
5. Відповідність змісту угоди вимогам закону.
6. Єдність (відповідність) волі і волевиявлення сторін в угоді.
7. Недійсність угоди, наслідки визнання угод недійсними.
8. Умови та строки в угодах.

ЗАВДАННЯ

№ 1. Випишіть норми з ЦК УРСР (або проекту ЦК України), які закріплюють можливість укладення угоди (правочину) у формі конклюдентних дій чи мовчання.

ЗАДАЧІ

№ 1. Ігнатова звернулася з заявою до дільничного інспектора про те, що її обманули при обміні квартири. У зимовий період кімната сильно мокріє, а вона страждає астмою і тому часто хворіє. Інспектор відповів, що такі справи не у його компетенції, та порадив звернутися з претензією до Величко, з якою вона помінялась. На претензію Величко відповіла, що Ігнатова неодноразово оглядала квартиру і жодних претензій не було. До того ж вона зробила ремонт, на який витратила чималі кошти. Вирішіть справу і дайте обґрунтовану відповідь.

№ 2. Після смерті Назаренка на його майно претендували його дочки Світлана і Анна. Остання вимагала від сестри, щоб та відмовилась від спадщини на її користь, погрожуючи у випадку відмови розповісти її чоловіку подробиці дозаміжного життя Світлани. Під таким впливом Світлана від спадщини відмовилась, та коли Анна одержала свідоцтво про спадщину і почала вимагати, щоб сім'я Світлани, що проживала в будинку померлого, вибралася з будинку, своє рішення змінила та звернулася до суду з позовом про визнання угоди недійсною. Як необхідно вирішити справу?

№ 3. Після одержання телеграми Василенко виїхав на власному автомобілі на похорони батька. У дорозі він став учасником дорожньо-транспортної пригоди, в результаті якої загинув. Виходячи з умов задачі, проаналізуйте дану ситуацію і вкажіть, які юридичні факти виникли, змінилися або припинилися у цьому випадку.

№ 4. Після смерті в 1987 році Короткової згідно з заповітом житловий будинок та присадибну ділянку повинна була успадкувати її онука. Однак спадкові права на вказане майно не були оформлені. Протягом 10 років земельною ділянкою та будинком користувалися дочки померлої. В 1997 році після збору

необхідних документів онука Короткової оформила спадкові права та одержала у нотаріальній конторі свідоцтво про право на спадщину.

Через 2 роки одна із дочок померлої Короткової звернулася до суду з позовом про визнання свідоцтва про право на спадщину недійсним. Вона заявила, що успадкувати майно після смерті матері повинна була вона. Однак у неї була квартира, і оскільки, згідно з чинним законодавством, вона не могла мати у власності будинок, то було вирішено скласти заповіт на онуку померлої. Проаналізуйте дану ситуацію і скажіть, яке рішення повинен прийняти суд?

№ 5. Волков позичив у Сердюка гроші в сумі 15 тис. грн., які він обіцяв повернути через 6 місяців. Однак вказану суму він не повернув і пояснив Сердюку, що у зв'язку з невдалою комерційною операцією він втратив позичену суму. Через деякий час Сердюк разом зі своїми знайомими змусили Волкова переоформити на першого автомобіль "Форд" та гараж у рахунок повернення позиченої суми грошей. Проаналізуйте правомірність укладеної угоди між Сердюком та Волковим. Як кваліфікує дані дії Кримінальний кодекс України?

№ 6. Нікітюк уклав договір позики з Коньковим на суму 10 тис. грн. На підтвердження факту отримання позики Нікітюк видав Конькову боргову розписку зі своїм підписом. Чи можна вважати, що форма договору в даному випадку дотримана? Проаналізуйте ст.ст. 44 та 375 ЦК УРСР.

№ 7. Нотаріус посвідчила заповіт, за яким Ліонова заповідала все своє майно чоловіку нотаріуса. Дайте юридичну оцінку ситуації. Хто здійснює нотаріальне посвідчення та які угоди підлягають нотаріальному оформленню?

№ 8. Нотаріус з'явився на виклик додому на посвідчення заповіту. Родичі спадкодавця дали нотаріусу заповіт, власноручно підписаний спадкодавцем, який на момент проходження нотаріуса вже був мертвий. Нотаріус посвідчив цей заповіт. Проаналізуйте ситуацію.

№ 9. Глушко, зважаючи на фізичну ваду – сліпоту, попросив свою сусідку по квартирі Андронову підписати від його імені договір позики на суму 5 тис. грн. з Твардовським. Після спливу

обумовленого строку дії договору Твардовський звернувся з вимогою до Глушко про повернення суми боргу. Глушко відмовився виконати цю вимогу, посилаючись на відсутність коштів.

В судовому засіданні з'ясувалось, що підпис Андронові ніким не завірено, а сама вона вибула на постійне місце проживання до іншого міста. Чи дотримана форма угоди в даній ситуації?

№ 10. Дієздатний громадянин Федоров дізнався, що його сусідові, 16-річному Буренку, дісталась у спадок від дідуся ваза роботи відомого автора. Він звернувся до Буренка з пропозицією продати йому вазу. Договір купівлі-продажу був укладений без відома батьків Буренка.

Через деякий час, пошкодивши вазу, що призвело до зменшення її естетичної цінності та вартості, Федоров вирішив звернутись до суду з заявою про визнання угоди недійсною на підставі ст. 53 ЦК УРСР. Проаналізуйте ситуацію. Якими можуть бути наслідки подання зазначеної позовної заяви.

ЗАКОНОДАВСТВО ТА СУДОВА ПРАКТИКА

1. Цивільний кодекс Української РСР від 18 липня 1963 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. – № 30. – Ст. 463.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (набуває чинності 1 січня 2004 року).
3. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року // Урядовий кур'єр. – 2002. – 6 березня.
4. Кодекс про шлюб та сім'ю України від 20 червня 1969 року // Відомості Верховної Ради України. – 1969. – № 26. – Ст. 204.
5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 липня 1963 року // Відомості Верховної Ради України. – 1963. – № 30. – Ст. 464.
6. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року // Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – Ст. 920.
7. Про нотаріат. Закон України від 2 вересня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.
8. Про органи реєстрації актів громадянського стану. Закон України від 24 грудня 1993 року // Право України. – 1994. – № 7-8.

9. Постанова Пленуму Верховного Суду України про судову практику в справах про визнання угод недійсними // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1993. – № 3. – С. 19-25.
10. Постанова Пленуму Верховного Суду України про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1993. – № 3. – С. 16-19.
11. Постанова Пленуму Верховного Суду України про судову практику в справах за скаргами на нотаріальні дії або відмову в їх вчиненні // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1993. – № 3. – С. 177-184.
12. Постанова Пленуму Верховного Суду України про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1993. – № 3. – С. 53-67
13. Практика судів України в цивільних справах // Бюлетень законодавства і судової практики України. – 1995. – № 2.

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Красавчиков О. А. Юридические факты в советском гражданском праве. – М., 1958.
2. Бородін М., Гнатенко А. Цивільно-правові спори про угоди // Право України. – 1997. – № 5.
3. Рабинович Н. В. Недействительность сделок и ее последствия. – Л., 1969.
4. Гаврилов П., Илларионова П. Недействительность сделок, заключенных под влиянием заблуждения или обмана // Советская юстиция. – 1978. – № 19.
5. Насыров Р. Некоторые основания недействительности сделок // Советская юстиция. – 1983. – № 21.

ТЕМА 10. ЗДІЙСНЕННЯ І ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ. ВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

(4 год.)

1. Поняття, принципи, межі та способи здійснення цивільних прав.
2. Поняття і принципи виконання цивільно-правових

обов'язків.

3. Суб'єкти виконання цивільних обов'язків. Покладання виконання на третіх осіб.
4. Способи захисту цивільних прав громадян та організацій.
5. Органи, які здійснюють захист цивільних прав.

ЗАДАЧІ

№ 1. Колективне підприємство “Світанок” уклало договір з будівельною фірмою “Будсервіс” на будівництво складського приміщення. Після завершення робіт та проведення прийомки об'єкта було встановлено, що роботи виконані неякісно: дах в деяких місцях протікає, підлога нерівна тощо.

Проаналізуйте дану ситуацію і, посилаючись на норми цивільного права, вкажіть, яким чином підприємство “Світанок” може захистити свої порушені права.

№ 2. Ляшков для будівництва індивідуального житлового будинку в 2001 року вирішив придбати на заводі “Кристал” будівельні матеріали на суму 2600 грн. Вказані кошти ним були сплачені із суми позики банку, яку він взяв для будівництва будинку. Із виписаних та оплачених будівельних матеріалів Ляшков одержав тільки частину на суму 1067 грн., а іншу частину у зв'язку з відсутністю придбаних матеріалів на заводі він не одержав.

Аналізуючи дану ситуацію, визначте, чи порушені права Ляшкова у даному випадку? Яким чином Ляшков у разі порушення його прав може їх захистити?

ЗАКОНОДАВСТВО

1. Конституція України. – К.: Просвіта, 1996. – 80 с.
2. Цивільний кодекс Української РСР від 18 липня 1963 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. – № 30. – Ст. 463.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (набуває чинності 1 січня 2004 року).
4. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1992

- року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.
5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 липня 1963 року // Відомості Верховної Ради України. – 1963. – № 30. – Ст. 464.
 6. Про судоустрій. Закон України від 7 лютого 2002 року // Урядовий кур'єр. – 2002. – 27 березня (Орієнтир № 12).
 7. Про власність. Закон України від 7 лютого 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 20. – Ст. 249.
 8. Про адвокатуру. Закон України від 19 грудня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 9. – Ст. 62.
 9. Про банки і банківську діяльність. Закон України від 7 грудня 2000 року // Офіційний вісник України. – 2001. – № 1-2. – Ст. 1.
 10. Про нотаріат. Закон України від 2 вересня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.
 11. Про державне мито. Декрет Кабінету Міністрів України від 21 січня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 13. – Ст. 113.
 12. Рішення Конституційного Суду України від 26 листопада 1998 року № 16-рп/98 у справі за конституційним зверненням відкритого акціонерного товариства “Лубнифарм” щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 6 Закону Української РСР “Про зовнішньоекономічну діяльність” і статті 154 Цивільного кодексу Української РСР (справа про порядок підписання зовнішньоекономічних договорів) // Вісник Конституційного Суду України. – 1999. – № 1.

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Амігуд М. Суди і захист прав акціонерів // Право України. – 1999. – № 4. – С. 26-30.
2. Гончарова І. Захист авторського права в Україні // Право України. – 1998. – № 11. – С. 80-83.
3. Грибанов В. П. Осуществление и защита гражданских прав. – М.: Статут, 2000.
4. Грибанов В. П. Пределы осуществления и защиты гражданских прав. – М.: Российское право, 1992.
5. Косінов С. Співвідношення заходів захисту і мір відповідальності у цивільному праві України // Право України. – 1998. – № 12. – С. 95.
6. Святоцький О., Жаров В. Удосконалення національного законодавства в сфері захисту прав інтелектуальної власності //

- Право України. – 1999. – № 2. – С. 51-54.
7. Стефанчук Р. Щодо захисту честі, гідності та ділової репутації в цивільному праві // Право України. – 1999. – № 1. – С. 85-89.
 8. Толстой В. С. Исполнение обязательств. – М., 1973.
 9. Фурса С. Довіреність як інститут представництва в цивільному законодавстві, нотаріальному і цивільному процесі // Право України. – 1999. – № 4. – С. 94-97.
 10. Чанишева Г., Фадєєнко А. Справи за позовами про захист честі, гідності та ділової репутації до засобів масової інформації (окремі питання) // Право України. – 1999. – № 2. – С. 36-41.
 11. Шаров В. Захист прав інтелектуальної власності в Україні: удосконалення правового регулювання // Право України. – 1999. – № 3. – С. 42-46.

ТЕМА 11. ПРЕДСТАВНИЦТВО (2 год.)

1. Представництво як спосіб здійснення цивільних прав і виконання юридичних обов'язків.
2. Підстави виникнення представництва. Види представництва.
3. Довіреність, її форма, види та строк дії.
4. Передурочення. Припинення довіреності.
5. Представництво без повноважень та його цивільно-правові наслідки.

ЗАВДАННЯ

№ 1. Складіть проект довіреності: а) на отримання стипендії; б) на отримання пенсії (разова); в) на продаж житлового будинку чи квартири, що належить продавцю на праві власності; г) на користування автомобілем; ґ) на управління будинком; д) генеральної на право представляти інтереси підприємства.

ЗАДАЧІ

№ 1. Гавор 3 квітня 1997 року видав Зуєву довіреність

строком на 3 місяці на продаж одержаного ним у спадщину житлового будинку за 10 тис. грн. У зв'язку із хворобою Зуєв передоручив у травні цього ж року виконання доручення Малишку, про що письмово сповістив Гавора, але відповіді не одержав. Оскільки за таку суму будинок ніхто не купляв, Малишко знизив суму на 1 тис. грн. і продав його 20 липня, а гроші поштою переслав Гавору. Останній звернувся до суду з позовом до Зуєва про повернення 1 тис. грн. та витрат по пересиланню грошей, мотивуючи це тим, що пересилати гроші він не просив. Яке рішення повинен винести суд?

№ 2. Мачуха неповнолітнього Приймака, яка була призначена його опікуном, реалізувала майно, яке він одержав у спадщину від батька, в тому числі: акції на пред'явника – своєму знайомому Довженку, частину меблів – своїй матері, а автомобілем користувалася сама. У зв'язку з поганими відносинами між Приймаком і його мачухою перший звернувся до інспектора у справах неповнолітніх за консультацією про захист своїх прав. Проаналізуйте ситуацію.

№ 3. 16-річний Іваненко одержав у спадщину після смерті свого діда квартиру, автомобіль, гараж, деякі музичні інструменти та колекцію старовинних грошей. Оскільки він не цікавився колекціонуванням грошей, то вирішив її продати своєму знайомому Волкову. Проаналізуйте дану ситуацію і визначте, чи може Іваненко вчинити вказану в умові задачі дію? Яким чином буде здійснювати своє право Іваненко на інше успадковане майно?

№ 4. 20-річний військовослужбовець Морозов з метою продажу квартири, яку він одержав у спадщину, видав своїй матері довіреність на вчинення певних дій, пов'язаних з продажем квартири. При цьому довіреність посвідчив командир його військової частини. Коли мати хотіла укласти договір купівлі-продажу квартири, то державний нотаріус відмовився посвідчувати цю угоду і вказав, що з допомогою вказаної довіреності не можна розпоряджатися нерухомим майном, оскільки вона нотаріально не посвідчена. Як в даному випадку необхідно вирішити спір?

№ 5. Котов видав довіреність своїй дружині Олені на отримання грошового вкладу у районному відділенні Ощадбанку.

Після смерті довірителя мати Котова (як спадкоємець) подала в суд позов до Олени про витребування у останньої отриманого нею на ім'я померлого грошового внеску. Суд задовольнив позов. У апеляційній скарзі відповідач, не погоджуючись з рішенням суду, вказала на те, що оскільки Котов (її чоловік) видав їй довіреність на отримання внеску без будь-яких обмежень, вона набувала право розпоряджатися внеском на свій розсуд і тому грошима розпорядилася на особисті потреби. Розберіть доводи сторін.

№ 6. 31 січня 2001 року Зорін видав довіреність Петрову строком на шість місяців на продаж останнім магнітофона за ціною, не менше ніж 12 мінімальних заробітних плат. Довіреність була посвідчена у житлово-експлуатаційній конторі. Оскільки комісійний магазин відмовився прийняти телевізор на комісію, а покупця Петров не знайшов, він, не пові-домивши свого довірителя, 10 квітня того ж року видав просту письмову довіреність строком на шість місяців (в порядку передоручення) своєму синові. Магнітофон останній продав, але за ціною, вдвічі меншою, ніж та, що вказана у першій довіреності. Зорін зажадав від Петрова відповідної доплати або ж повернення магнітофона, на що останній відповів, що усі претензії слід адресувати не йому, а його синові.

Як повинна бути вирішена справа? Які порушення чинного законодавства були допущені сторонами? Чи змінилося б рішення, якщо б Петров видав довіреність своєму сину зі згоди Зоріна?

№ 7. Завод безалкогольних напоїв видав Антонову 15 вересня 2000 року довіреність без зазначення строку дії для закупівлі у сільгоспідприємств огірків по 2 грн. за 1 кг. У вересні 2001 року тому ж представникові було доручено здійснити аналогічні дії без поновлення довіреності. Але через дощове літо Антонов тільки у жовтні зміг закупити у фермерів огірки за ціною 3 грн. за 1 кг. Завод відмовився отримати і оплатити огірки, мотивуючи свої дії тим, що на цей час він їх закупив у інших виробників і за ціною значно нижчою. До того ж Антонов не мав повноважень на укладення угод з фермерами. Як повинна бути вирішена справа? Зробіть аргументований висновок.

№ 8. Іванов (опікун неповнолітнього Грищенка) від імені останнього продав належний тому на праві приватної власності автомобіль своєму братові. На таку угоду було отримано письмовий

дозвіл за підписом завідуючого відділу освіти. Але прокурор заявив позов про визнання цієї угоди недійсною. Як повинна бути вирішена справа? Чи змінилося б рішення, якби продаж автомобіля здійснив не опікун, а батько неповнолітнього (при умові, що він був би живий)?

№ 9. Громадянин Борихін видав громадянину Цвяху генеральну довіреність на продаж автомобіля марки “ВАЗ-21099” строком на один рік. Через три місяці у зв’язку з втратою довіри до Цвяха Борихін вирішив відізвати довіреність, про що заявив Цвяхові при першій зустрічі. Цвях повернути довіреність відмовився. Які дії необхідно виконати Борихіну в цій ситуації? Який порядок припинення довіреності?

№ 10. При створенні підприємства з іноземними інвестиціями від імені іноземного інвестора – німецької фірми “ФН” по довіреності виступав громадянин України Буров. Нотаріус відмовив у здійсненні нотаріальних дій щодо посвідчення установчих документів, тому що:

- довіреність від німецького інвестора повинна бути нотаріально посвідчена, перекладена українською мовою та легалізована у консульстві України в Німеччині;

- усього у підприємства два засновника, Буров виступає засновником з українського боку, і тому довіреність слід видати іншій особі. Чи правомірні аргументи нотаріуса?

ЗАКОНОДАВСТВО ТА СУДОВА ПРАКТИКА

1. Цивільний кодекс Української РСР від 18 липня 1963 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. – № 30. – Ст. 463.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (набуває чинності 1 січня 2004 року).
3. Про банки і банківську діяльність. Закон України від 7 грудня 2000 року // Офіційний вісник України. – 2001. – № 1-2. – Ст. 1.
4. Про нотаріат. Закон України від 2 вересня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.
5. Про підприємства в Україні. Закон України від 27 березня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 24. – Ст. 272.
6. Про довірчі товариства. Декрет Кабінету Міністрів України від 17 березня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 19. – Ст. 207.
7. Про впорядкування справляння плати за вчинення нотаріальних дій.

- Указ Президента України від 10 липня 1998 року № 762/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 28. – Ст. 1030.
8. Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 14 червня 1994 року № 18/5 // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1994. – № 6 – С. 165.
 9. Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами виконкомів сільських, селищних, міських рад народних депутатів України, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 25 серпня 1994 року № 22/5 // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1999. – № 11. – С. 341.
 10. Інструкція про порядок реєстрації виданих, повернутих і використаних довіреностей на одержання цінностей, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 16 травня 1996 року № 99 // Бюлетень НАМВУ. – 1996. – № 8. – С. 49.
 11. Положення про Єдиний реєстр доручень, посвідчених у нотаріальному порядку, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 29 квітня 1999 року № 29/5 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 24. – Ст. 1128.
 12. Положення про єдиний реєстр заборон відчуження об'єктів нерухомого майна, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 9 червня 1999 року № 31/5 // Офіційний вісник України – 1999. – № 24. – Ст. 1127.
 13. Правила опіки та піклування, затверджені наказами Державного комітету у справах сім'ї та молоді, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства освіти і Міністерства праці від 26 травня 1999 року № 34/166/131/88 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 26. – Ст. 1252.
 14. Про довіреність. Лист Національного банку України від 20 листопада 2000 року № 12 -111/1363 // Орієнтир. – 2000. – № 12.
 15. Про судову практику в справах за скаргами на нотаріальні дії або відмову в їх вчиненні. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 січня 1992 року № 2 // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1995. – № 1. – С. 430.

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев В.К. Представительство в гражданском праве. – Калинин, 1978.
2. Власова А.Г. Сделки. Представительство. Исковая давность. – М., 1970.
3. Невзгодина Е. Л. Представительство по советскому гражданскому праву. – Томск, 1980.